

bok
Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
Odd-Bjørn Fure:
KAMPEN MOT GLEMSELEN
Kunnskapsvakuum i mediesamfunnet
Universitetsforlaget

Både det norske historikerlaget i sin alminnelighet og professor, tidligere kulturredaktør Hans Fredrik Dahl i særdeleshet blir nødt til å svare på det kraftige angrepet som førsteamanuensis, dr. philos Odd-Bjørn Fure ved Universitetet i Bergen retter mot dem i pamfletten «Kampen mot glemsele», som ble presentert i går.

Har historikerne meldt seg ut?

Den debatt som Fure legger opp til, forutsetter selv sagt et svar fra Hans Fredrik Dahl. Men i tross for at det er interessant er Odd-Bjørn Fures utfordring til sin egen faggruppe, historikerne

Irving er ute av stand til å formulere et problem, holde fast ved det og presentere en samlet bevisførsel og en integrert argumentasjon

Helt siden 1989 har Irving utelatt utryddelsesleirene i sine historiske fremstillinger

Fure mener at dagens norske historikere, med bare et par hederlige unntak, holder seg langt unna samfunnsdebatten og har vært med på å skape et kunnskapsvakuum som har den konsekvens han mener å avdekke: At Hans Fredrik Dahl nesten uimotsagt har kunnet borge for kvaliteten og innsatsen til den britiske forfatteren David Irving, som med sin Goebbelsbiografi av fjoråret har tatt skrittet fullt ut til en nazi-vennlig historiskrivning hvor det blir mulig å hevde at gasskamrene i Auschwitz ikke eksisterte.

Etter Fures syn må norsk presse dele skylden for dette kunnskapsvakuumet. Vår offentlighet mangler, sier han, et forum for den type intellektuell debatt som føres i aviser som *La Repubblica*, *El Pais*, *Le Monde* og *Die Zeit* i henholdsvis Italia, Spania, Frankrike og Tyskland. Det faktum at bare *Morgenbladet* engasjerte seg mot Dahls utlegninger, er et urovekkende vitnesbyrd om det kritiske bevissthetsnivå i norsk presse, skriver Fure.

Irving og kildene

Utgangspunktet for Fures pamflett er en del artikler av Hans Fredrik Dahl i *Dagbladet* i fjor sommer og høst, hvor Dahl drøfter David Irvings omgang med kildene. Dahl roser Irving på en måte som Fure har de mest kraftfulle innvendinger mot. Om Goebbelsbiografien sier Dahl at «den er et vitenskapelig arbeid fra den fremste kildekritiker innen nazismens historie i dag», og at Irving er «den forfatter i dag som etter mitt skjønn anlegger det mest konsekvente kildekritiske perspektiv i sine analyser». Fure brukte på pressekonferansen i går disse utsagnene som **utgangspunkt for den konklusjon at Irving er blitt en kultfigur for Dahl**. I en henvisning til Dahls tidligere ståsted på den norske politiske venstrefløy, betegnet Fure dette som «en utvikling jeg er ute av stand til å forklare».

I dagens norske debatt blir Fures pamflett en naturlig forlengelse av diskusjonen omkring professor Dahls virke som konsulent for Egil Ulateigs bok om likvidasjoner i krigstiden i Norge, og Dahls forsvar for boken etter at den ble angrepet.

Kjernepunktet i Fures meget sterke kritikk av Dahl gjelder Dahls beskrivelse av Irvings syn på utryddelsesleirene. Fures konklusjon lyder: «Enten har Dahl bevisst ønsket å desinformere sine lesere, eller han har ikke lest den boken som han reserveringsløst anbefaler, og den øvrige produksjon som han omtaler.» Et annet sted sier han at Dahl opptrer uhederlig.

Svindel

Dahl har i debatten i *Dagbladet* påpekt at Irving ikke benekter at det fantes utryddelsesleirer i Det tredje rike, sier Fure. Men helt siden 1989 har Irving utelatt utryddelsesleirene i sine historiske fremstillinger. Men enn det: I 1989 gikk han uttrykkelig god for den såkalte Leuchter-rapporten, som er avslørt som svindel, og til tross for at han overvar den rettsaken hvor Leuchter ble avkledd. Og det skjer ikke i en bisetning.

Irving utroper Fred Leuchters metode til noe helt banebrytende i historieforskningen. Leuchter utga seg for å være ekspert på henrettelser, og dro til Auschwitz og Majdanek hvor han sikret seg biter av murveggene. Dem underkastet han kjemiske analyser, og kunne slå fast at de ikke viste spor av blåsyreforbindelser som skulle ha vært brukt under massemyrderiene i gasskamrene, et ord som Irving konsekvent setter i anførselstegn fra og med 1989. I nyutgaven av sin bok «Hitlers krig» fra 1977 har han fjernet alle henvisninger til utryddelsesleirene, fremholder Odd-Bjørn Fure.

Under en rettsak i Canada i 1988 ble Leuchter avslørt som alt annet enn ekspert, og hans prøver var tatt fra vegger som var rekonstruksjoner og ikke stammet fra krigstiden. Ikke desto mindre går Irving, i et forord datert mai 1989, god for Leuchters undersøkelse, metoder og konklusjon og sier til

FORSVARER: Hans Fredrik Dahl mener at David Irving, til tross for klare nazistiske sympatier, kan opptre som en ryddig historiker.

PAMFLETT: Utgangspunktet for Odd-Bjørn Fures pamflett er en del artikler av Hans Fredrik Dahl i *Dagbladet* i fjor sommer og høst, hvor Dahl drøfter David Irvings omgang med kildene.

slutt: «Rettskjemi er, gjentar jeg, en eksakt vitenskap.» Men det skulle være klart at den blir noe unøyaktig hvis prøvene er fra annet materiale enn det man skulle undersøke.

Store mangler

Diskusjonen mellom Fure og Dahl har sitt utgangspunkt i en sentral tese hos Dahl. Han synes å mene at selv om David Irving åpenbart har nazistiske sympatier, tydeligere etter hvert, forhindrer ikke det at han kan oppføre ryddig som historiker og skrive gode bøker. Fure har satt seg som oppgave å vise at Irving nettopp ikke gjør det, blant annet på grunn av sine fortellinger og sin behandling av kildematerialet.

Dessuten er det store mangler ved Irvings håndverk som historiker. Fure fremholder at Irving er ute av stand «til å formulere et problem, holde fast ved det og presentere en samlet bevisførsel og en integrert argumentasjon», og at «strukturelle problemer og kompliserte sammenhenger ligger utenfor hans intellektuelle rekkevidde».

To episoder fra Irvings første tid som skribent berøres ikke av Fure. Tidlig på 1960-tallet nedkalte Irving jødiske ungdomsorganisasjoners vrede med sin bok om flyangrepet på Dresden i februar 1945, fordi de mente å se en

form for tyskvennlighet i den. Og i 1983 var han aktiv i kullissene da de såkalte Hitlerdagbøkene ble presentert, en kjøpenkladi som ble avslørt da rettskjemiske tester påviste at papiret og blykket stammet fra 1960-årene. Siden har Irving fått en riktig kjekk Hitlerbart.

Utfordrer historikerne

Den debatt som Fure legger opp til, forutsetter selv sagt et svar fra Hans Fredrik Dahl, og fra et menneske som er skjelt noe nær alle ære fra, lar det neppe vente på seg. Men minst like interessant, og med langt videre perspektiver, er Odd-Bjørn Fures utfordring til sin egen faggruppe, historikerne. Han mener at norske historikere i dag har for snevre og spesialiserte fagområder, mens deres forgjengere «leverte historisk perspektiverende analyser av de store samtidige sosiale og politiske reformingsprosesser. Tanken om en tett sammenheng mellom samtid og historie utgjorde en bærebjelke i deres virksomhet». Men mot slutten av 1930-årene begynte denne historikerrollen å forvitne. Etter krigen kom dyptgripende endringer, og det store flertall av det stadig økende antall norske historikere har ført en mer

RYDDIG? David Irving (bildet) har stadig tydeligere avslørt nazistiske sympatier, men ifølge Hans Fredrik Dahl forhindrer ikke det at han kan oppføre ryddig som historiker og skrive gode bøker.

tilbaketrasket tilværelse, hevder Fure. Han påpeker også at studiet av moderne europeisk historie lå praktisk talt nede ved norske lærestituser inn til bare for ganske få år siden. Selv er han prosjektleder ved Senter for europeiske kulturstudier ved Universitetet i Bergen, hvor det om vel et år blir arrangert en større internasjonal historikerkonferanse om Hitlers jødeutryddelser.

Det er ikke så vanskelig å gi ham rett i påstanden om at historikerne i stor utstrekning har «meldt seg ut» – ikke hans uttrykk. Han mener å se en bedring, og det kan trenge: Mens det tross alt var et par yngre historikere som gikk ut mot Dahl i fjor og dermed i noen grad forsvarte laugets ære, kom det ikke ett eneste pip fra historikernes rekke da Oktober forlag sendte ut den ene grundig avslørte stalinistiske historieforsknings etter den andre i årene 1975-1977. Fremskrittet er ikke imponerende, men det lar seg registrere uten mikroskop. Såvidt.

PER EGIL HEGGE

Se også side 39